

SLOVENSKI

Direktor: Rudi Janžura - Odgovorni urednik: serg. Vošnjak - Tiskarna Slovenskega poročevalca - Uredništvo: Ljubljana, Fomiševa ulica 1, telefon 65-22 do 55-24 - Uprava: Ljubljana, Čopova ul. 50/III, telefon 15-71 in 16-21 - Oglasi: oddelek: Ljubljana, Kardeljeva ulica 1, telefon 19-38 za ljubljanske naročnike 14-43 za sponanje 15-37 - Poštni predaj 29 - Tek. račun NB 661-90221-4 - Mesečna naročnina 140 din

Poročevallec

Posledice suše narekujejo skrajno štednjo

Ze v včerajšnjem uvodnem članku smo opozorili na nekatere škodljive pojave v našem gospodarstvu, ki so v današnjih razmerah, ko se borimo s posledicami suše, zelo nevarni za naše gospodarsko ravnotežje. Deloma smo tudi že nakazali naloge, ki nas čakajo na področju davčne politike, da bi omenjene škodljive pojave lahko odpravili. S tem pa seveda vprašanje borbe proti posledicam suše še daleč ni rešeno. Ko je to. Tito v Dolenjskih Toplicah govoril o tej borbi, je med drugim dejal: »Potrebno bo skrajno varčevanje v vsakem pogledu, potrebna disciplina, zavest o veličini škode in v zavest o tem, kakšne posledice ima ta škoda. Zdi se nam potrebno podčrtati, da je zlasti pri naših ljudeh v Sloveniji, kjer nas je sosa relativno najmanj prizadela, treba v resnici ustvariti to zavest o veličini škode. Čeprav neposredno nismo hudo prizadeti, pa posledice naša prizadetost ni nič manjša, saj skupno z ostalimi republikami tvorimo enoten gospodarski prostor. Zato so naše naloge enake, kot v ostalih republikah in če jih bomo dobro izpolnili, bomo v celotni borbi, zlasti se glede na nas močno industrijsko razvito, lahko doprinesli velik delež.

Kakor je bilo že večkrat poudarjeno, je naš nacionalni dohodek zaradi suše utrpel izgubo v znesku 149 milijard dinarjev. Izguba zita znaša 274.000 vagonov v primeri s petletnim povprečjem 1947-1951, v sladkorni pesi 52.000 vagonov, pri svincah 6300 vagonov, prav tako v primeri s 5-letnim povprečjem. V normalnih razmerah bi izvozili 60.000 vagonov koruze, tako pa bomo morali uvoziti 70 tisoč vagonov zita. Razen tega bomo imeli še izgubo na akumulaciji v industriji, ki predeluje poljedelske surovine. Ker je ta ogromna škoda hudo prizadela vse naše gospodarstvo, se moramo sveda tudi boriti proti njej na vseh njegovih področjih.

Predvsem se bomo morali, kakor je dejal to. Tito, boriti s tem, da bomo povsod uvedli skrajno varčevanje in disciplino pri izdatkih. To velja zlasti za našo industrijo, ki bo morala zaradi suše izpadlo akumulacijo v nekaterih svojih panogah namoženosti na drugi strani z zmanjšanjem stroškov proizvodnje in na ta način ustvarjeno večjo akumulacijo. Do septembra so naša industrijska podjetja izplačevala plače pa tarifnih pravičnikov, ne glede na ustvarjeno proizvodnjo in njeno realizacijo. Tu je marsikje pripeljalo do nepravilnosti in neupravičenega nagrajevanja in celotni znesek tako neupravičeno izplačanih plač v državi znaša pet milijard din. Od 1. oktobra naprej bodo pa podjetja lahko izplačevala le dejansko zaslužene plače, kajti vsako neupravičeno povečanje plačnega fonda, ki ne bi imelo osnove v povečanju proizvodnje materialnih dobrin, bi posebno še v današnjih razmerah utegnilo pripeljati v nevarnost ravnotežje med našimi blagovnimi in kupnimi fondy in

konec koncev do inflacije. Zato ni nikoli odveč poudarjati velilkano odgovornost, ki jo imajo v današnjih razmerah delavski sveti, upravni odbori in delovni kolektivi pri razdeljevanju plačnega fonda. To velja še posebno za razdeljevanje presežka plačnega fonda, ki je včasih zelo lahkomišelnost, pogosto pa niti nima stvarne osnove.

Zelo važna točka v naši borbi proti suši mora biti tudi varčevanje pri proračunskih izdatkih. Pozabiti ne smemo, da skupni proračunski izdatki v državi znašajo 37,5% narodnega dohodka in je zaradi tega prihranek proračunskih sredstev velikega pomena za naš končni uspeh v borbi s sušo. V naših ustanovah je treba odložiti na prihodnje gospodarsko leto vse nabave, ki niso res nujne. To velja zlasti za nabavo raznega materiala, n. pr. pohištva, treba je uvesti skrajno štednjo pri razsvetljavi in kurjavi ter tudi pri osebnih izdatkih. Mnoge ustanove, n. pr. še do danes niso izvedle predpisane sistematizacije in še vedno plačujejo ljudi, ki jim niso več potrebni. Prav tako je treba ustanove disciplinirati pri nabavi priredkov pri kmetih, da ne bodo z brezglavim povpraševanjem in preplačevanjem dvigale cen. Se vedno so precejšnje nerodnosti tudi pri izplačevanju socialnih dajatev in je zanimivo, da v Sloveniji socialna pomoč narašča, čeprav se pokojnine in invalidnine v skladu z zadnjimi uredbami urejujejo. Tudi tukaj imajo vsi odgovorni ljudje v podjetjih in ustanovah veliko dolžnost, da budno pazijo v tem pogledu na strogo izvajanje vseh zakonskih predpisov.

O veliki važnosti stroge in dosledne izterjatve vseh proračunskih dohodkov v današnjih razmerah smo govorili že deloma včeraj v članku o davkih. Toda pri tem ne gre samo za pravilno in strogo izterjatve dohodnine, temveč tudi za druge dohodke. Tako za pravočasno vplačevanje družbenega prispevka, davka na promet proizvodov, davka na presežek plačnega fonda, godne take št. Glede družbenega prispevka so n. pr. okrajni menja, da v novem gospodarskem sistemu nimajo nobenega vpliva na njegovo vplacilo, o čemer vodi evencio Narodna banka in da zato seveda tudi nimajo nobene odgovornosti, kako podjetja družbeni prispevek plačujejo. Res je, da okrajni pri vplačevanju družbenega prispevka nimajo nobenega vpliva, ker se to avtomatično izvršuje potom banke, toda njihova dolžnost pa je, da pojave v podjetjih analizirajo in tako tudi vplačevanje družbenega prispevka in na napačne in pomanjkljivosti podjetja opozarjajo. Zavedati se moramo, da pravočasna izterjavanja omenjenih proračunskih dohodkov, n. pr. družbenega prispevka, vpliva v podjetjih na redno proizvodnjo in njeno realizacijo, na drugi strani pa tudi preprečuje prekomerno in neupravičeno povečanje kupnih fondov (n. pr. z nerednim plačevanjem davka na promet proizvodov ali dohodnine) in iz tega izvirajočih neugodnih posledic na našem tržišču.

Boris Kidrič izvoljen za delegata Maribora

Maribor, 27. sept. V Mariboru je bila včeraj mestna partijska konferenca, ki se je udeležil član Politbiroja CK KPS Jože Potrč.

Delegati so razpravljali o problemu in nalogah osnovnih partijskih organizacij, nato pa so izvolili 10 delegatov za VI. kongres KPJ, med njimi člana Politbiroja CK KPJ Borisa Kidriča in tajnika mestnega komiteja v Mariboru Vlada Majhena.

Vicko Krstulović delegat Splita na VI. kongresu

Na partijski konferenci prvega rajonskega komiteja v Splitu je bil izvoljen za delegata za VI. kongres KPJ član CK KPJ Jugoslavije in predsednik Prezidija Sabora LR Hrvatske tovariš Vicko Krstulović. Razen tovariša Krstulovića je bilo izvoljenih še šest delegatov, med njimi 4 iz industrijskih podjetij.

NOTA VLADE FLRJ ROMUNIJI

Zahrbtni umor na romunski meji

Romunski obmejni vojaki so brez opozorila ubili 2 naša državljana, ki sta po nesreči zašla čez mejo

Beograd, 27. sept. (Tanjug) Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ je izročilo danes romunskemu veleposlanstvu v Beogradu noto, v kateri odločno protestira proti hudemu prekršku romunskih obmejnih organov, ki so ga zagrešili pred devetimi dnevi, ko so dolgo streljali na jugoslovansko ozemlje in jugoslovanske obmejne organe ter proti zahrbtnemu uboju nedolžnih jugoslovanskih zadržnikov.

Trije jugoslovanski državljani, člani kmečke delovne zadrge »Partizana Tomo Stojanović, Jezdimir Stojanović in Božidar Stamenović so se napotili 11. septembra dopoldne v obmejni pas jugovzhodno od vasi Vracev gaj z dvema vozovoma, kjer so nameravali naloziti nasekana drva. Pri tem so po naključju zašli čez mejo črto, ne da bi bili vedeli. Tisti hip je začela skupina romunskih granicarjev, ne da bi jih opozorila in opomnila, iz neposredne bližine streljati iz pušk in mitraljezov ter je takoj na mestu ubila Tomo Stojanovića in Jezdimira Stojanovića, Božidarju Stamenoviću pa se je posrečilo, da se je rešil.

Romunski obmejni organi so streljali na omenjene jugoslovanske državljane nepretrgoma pol ure. Pozneje je nek romunska enota, ki je v istem času zasedala romunsko obmejno črto, cel dan streljala proti jugoslovanskemu ozemlju, zlasti pa na jugoslovanske granicarje, kadar koli jih je zapazila v bližini meje ali na njihovih stržarskih mestih.

V noti je rečeno, da je ta dogodček nov sarov zločin romunskih obmejnih organov, ki dokazuje, da se v svoji divji protijugoslovanski gonji ne ustriašjo niti zahrbtnega uboja mirnih jugoslovanskih državljanov. Težko odgovornost romunskih organov in romunske vlade se nikakor ne zmanjša s

JUGOSLOVANSKA VOJAŠKA DELEGACIJA V TURČIJI

Prijateljstvo med Turčijo in Jugoslavijo bo v korist obeh držav

Sprejem pri predsedniku turške republike -- Kosilo na veleposlanstvu FLRJ Obisk v turskem generalnem štabu -- Jugoslovanska delegacija odpotovala v Carigrad

Ankara, 27. sept. (Tanjug). Predsednik Turške republike Dželal Bajer je sprejel včeraj v svojem kabinetu člane skupine jugoslovanskih višjih častnikov pod vodstvom generalnega podpolkovnika Pavla Jakšića. Predsednik Turške republike jih je pozdravil in jim želel dobrodošlico, rekoč, da uživa Jugoslavija v Turčiji velike simpatije. Prosil je generala Jakšića, naj sporoči njegove najprisrčnejše

pozdrave maršalu Titu. »Prijateljstvo med Jugoslavijo in Turčijo ima vse pogoje za čim boljši razvoj, kar bo v korist obeh držav in miru na svetu, je dejal predsednik Turške republike.

Na pozdrav predsednika Turške republike se je vodja skupine jugoslovanskih višjih častnikov generalni podpolkovnik Jakšić zahvalil za sprejem ter sporočil predsedniku Republike, turskemu narodu in njegovim voditeljem pozdrave maršala Tita. General Jakšić je izjavil, da je Jugoslaviji dobro znana prijateljska usluga turške vlade, ki je olajšala nabavo zita, ko ga je Jugoslavija najbolj potrebovala, ter poudaril, da je ekonomsko sodelovanje med Jugoslavijo in Turčijo eden izmed važnih čimteljev za povezavo naših narodov in utrditev njihove obrambne sposobnosti. General Jakšić je izjavil, da bodo jugoslovanski častniki, ko se bodo vrnili v Jugoslavijo, tolažili prijateljskih čustev, o katerih so se prepričali ob obisku v Turčiji.

Po pozdravih je predsednik Turške republike priredil na čast jugoslovanskim častnikom čaj, ki so se ga udeležili predsednik vlade Menderes, podpredsednik vlade Samet Agaglu, minister za zunanje zadeve Keprülü, minister za obrambo Hulul Hejmeni, načelnik generalnega štaba Nuri Jamut, drugi načelnik generalnega štaba general Zekaj Okan, pomočnik ministra za zunanje zade-

ve, jugoslovanski veleposlanik Ljuba Radovanović, direktor Anatolijske agencije, turški vojaški ataše v Beogradu podpolkovnik Rasin Savaškan, jugoslovanski vojaški ataše v Turčiji podpolkovnik Aven Akšamija in višji funkcionarji ministrstva za zunanje zadeve. Sprejem je potekel v prisrčnem ozračju in je trajal 2 uri.

Turški minister za obrambo Hulul Hemeni je priredil sinoči slavnostno večerjo na čast jugoslovanskim višjim častnikom.

Veleposlanik FLRJ v Turčiji, Ljuba Radovanović, je priredil včeraj intimno kosilo na čast jugoslovanskim višjim častnikom, ki so se ga udeležili turški minister za obrambo Hulul Hemeni, minister za zunanje zadeve Keprülü, načelnik generalnega štaba Jamut, drugi načelnik Zekaj Okan, turški vojaški ataše v Beogradu, podpolkovnik Savaškan, z jugoslovanske strani pa višji častniki, ki so na obisku v Turčiji jugoslovanski vojaški ataše v Ankari podpolkovnik Akšamija, generalni konzul FLRJ Gokjo Zarković, prvi sekretar jugoslovanskega veleposlanstva Dinko Denovski in svetnik za tisk Marko Vujačić.

Na kosilu sta izrekla zdravice jugoslovanski veleposlanik Radovanović in turški minister za zunanje zadeve Keprülü, ki je izrazil upanje, da se bodo zveze s Turčijo in Jugoslavijo na političnem, ekonomskem, vojaškem in kulturnem področju kmalu še bolj razširile.

Včeraj je skupina jugoslovanskih višjih častnikov obiskala tudi turški generalni štab, kjer je ostala uro in pol v prijateljski domači atmosferi.

skem razgovoru z generalom Zekaj Okanom.

Danes je naša vojaška delegacija s posebnim vojaškim letalom odpotovala v Carigrad, kamor je prispela ob 11. uri. Na letališče v Ankari so spremili jugoslovanske častnike poveljnik ankarske garnizije, višji častniki turškega generalnega štaba, jugoslovanski veleposlanik v Ankari, Ljuba Radovanović z osebjem veleposlanstva. V Jugoslovanskimi višjimi častniki sta odpotovala tudi jugoslovanski vojaški ataše v Turčiji Aden Akšamija in turški vojaški ataše v Beogradu, Rasin Savaškan.

Dr. Aleš Bebler ponovno pomočnik zunanjega ministra

Beograd, 27. sept. (Tanjug) Dr. Aleš Bebler, ki je bil od 1950 stalni delegat FLRJ v Organizaciji združenih narodov, je razrešen te dolžnosti. Dr. A. Bebler je ponovno prevzel dolžnost pomočnika ministra za zunanje zadeve FLRJ. Za vršilca dolžnosti delegata FLRJ v OZN je bil imenovan dosedanji namestnik delegata Marijan Baršič.

371 jugoslovanskih delavcev pojde v tujino

Zagreb, 27. sept. Vodja Urada tehnične pomoči OZN v Jugoslaviji Meyer Cohen, ki je davi obiskal zagrebški veleposlanec, se je zelo pohvalno izrazil o organizaciji veleposlanca.

Pri tej priložnosti je govoril tudi o pomoči, ki jo daje OZN za industrijski razvoj Jugoslavije. M. Cohen meni, da je ena izmed najvažnejših točk programa tehnične pomoči OZN Jugoslaviji sporazum z Mednarodno organizacijo dela, ki omogoča izpopolnjevanje jugoslovanskih delavcev v tujini. Čez nekaj časa bo poslanih 371 jugoslovanskih delavcev na izpopolnjevanje v razne evropske države. Šestdeset jih je že v Švici in na Nizozemskem. Kakor smo obveščeni, so se zelo dobro znašli in s svojim vedenjem napravili zelo lep vtis.

Gospod Meyer Cohen je izjavil, da bo poslanih v Jugoslavijo 44 tujih inštruktorjev, inženirjev in drugih strokovnjakov. Osem jih je že v Jugoslaviji in sedaj skupno z domačimi delavci delajo na raznih delovnih mestih in v tovarnah.

Jugoslavija kot članica OZN zasluži tako pomoč, je dejal na koncu M. Cohen.

Do včeraj je obiskalo zagrebški veleposlanec nad 285.000 ljudi

Zagreb, 27. sept. Danes je predzadnji dan zagrebškega veleposlanca. Za jutri pričakuje največji obisk. Najavljeni so številne skupine iz vseh republik, ki bodo prispele s posebnimi vlaki, med drugimi tudi iz Ljubljane, Reke, Beograda itd. Razen tega je najavljenih večje število obiskovalcev iz tujine, ki bodo prišli z avtobusi. Največ jih bo iz Avstrije. Do danes opoldne je obiskalo veleposlanca nad 285.000 ljudi.

Angloameriška vojaška uprava je dolžna dati Slovincem odškodnino

Pismo dr. Budala angloameriški vojaški upravi -- Slovenci imajo enake pravice do odškodnine kot židje -- Za zgraditev slovenskega prosvetnega doma naj prispevajo tudi požigalci -- Francesco Giunta večkratni milijonar - Zavračanje povrnitve škode pomeni odobravanje fašističnih zločinov -- Občinsko gledališče mora biti na razpolago tudi Slovincem

Trst, 27. sept. Upravnik Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, dr. Andrej Budala, je odgovoril na pismo angloameriške vojaške uprave, ki je konec avgusta negativno odgovorila na spomenico uprave SNG, v kateri je bila dokumentirano utemeljena zahteva, da morajo slovenske kulturne in prosvetne ustanove dobiti odškodnino za imovino, ki so jim jo uničili in izropali fašisti.

Na trditve, da ne bi bilo v skladu z odgovornostjo Zavezniške vojaške uprave, da bi uporabila javna sredstva tako, da bi delala razliko v prid katerega koli posebnega dela prebivalstva na kulturnem ali katerem koli drugem tržju, ker ta sredstva dajejo tržaški in italijanski davkoplačevalci, odgovarja dr. Budala, da je treba poudariti, da k javnim sredstvom prispevajo tudi slovenski davkoplačevalci in ne samo italijanski in je treba zato pri uporabi teh sredstev upoštevati tudi Slovence, ki tvorijo skoraj tretjino prebivalstva. Dr. Budala v odgovoru dalje naglašja, da je Italija uničila Slovincem v Trstu od leta 1918 do 1945 vse njihove kulturne in gospodarske ustanove. Slovenci pa Italijanom niso uničili nobene ustanove. V današnji vrednosti bi vsa Slovincem prizadeta škoda znašala najmanj 20 milijard lir. Kar se tiče ugovora angloameriške vojaške uprave, da te odškodnine ni mogoče dati Slovincem iz javnih sredstev, je v pismu uprave SNG še nadalje pojasnjeno, da angloameriška vojaška uprava predstavlja državno oblast in da je bila po-

vsod škoda, ki so jo prizadeli fašisti in nacisti prizadeti povrnjena iz državnih sredstev. Tako je bilo v jugoslovanski coni STO, v Avstriji, Nemčiji in drugod. V Trstu in Italiji pa so dali odškodnino le Židom, Slovincem je nečejo dati. V zvezi s tem pismom poudarja, da je angloameriška vojaška uprava dolžna dati odškodnino slovenskemu vsaj toliko kakor židovskemu prebivalstvu.

V prvi spomenici je uprava SNG zahtevala, da angloameriška vojaška uprava iz javnih sredstev zgradi Slovincem Osrednji slovenski prosvetni dom, kar naj predstavlja odškodnino za požani Narodni dom. V odgovoru dr. Budala je poudarjeno, naj stroški za graditev tega doma ne grejo samo iz javnih sredstev, temveč naj h graditvi prispevajo tudi požigalci. Pismo omenja, da je glavni požigalec Francesco Giunta dobil za požig visoko državno odlikovanje, ter da sedaj kot večkratni milijonar uživa sadove svojih zločinov. Isto velja tudi za mnoge njegove sodelavce.

Dr. Budala opozarja tudi na novo nevarnost za Slovence, ki bi lahko nastala zaradi dosedanega zadržanja angloameriške vojaške uprave in navaja: »Če država, ki jo predstavlja Zavezniška vojaška uprava ne popravi krivice in ne povrne škode, kakor jo je povrnila Židom, si bodo fašisti in neofašisti to prav gotovo razlagali kot priznanje nezakrivnosti, kot soglašanje z njimi, kot odobravanje zločinov, ki v našem odgovoru niso obsoljeni in kot vzpodbujanje k novim zločinom, če bi si Slovenci brez odškodnine

sami znova postavljali uničene domove.«

Pismo uprave SNG zavrača tudi trditve angloameriške vojaške uprave, da ne more posredovati, da bi Slovensko narodno gledališče lahko v vsaki sezoni priredilo nekaj predstav v občinskih gledališču Verdi, in poudarja, da tržaška občina ni država v državi, ampak sodeluje z angloameriško vojaško upravo, kateri je končno tudi podrejena. V upravo občinskega gledališča je treba izvoliti zastopnike Slovincem ter s tem omogočiti, da bi bila vrata gledališča, ki so široko odprta za italijanske, nemške, angleške in druge umetniške skupine, prav tako odprta tudi za tržaško Slovensko narodno gledališče, ki je v Trstu edina stalna domača gledališka skupina.

S temi utemeljitvami uprava SNG ponavlja svojo zahtevo, da Slovenci dobe odškodnino za uničeno imovino iz državnih sredstev, zgraditev Osrednjega slovenskega prosvetnega doma z gledališko dvorano, dotlej pa naj Slovinci dobe na razpolago kako drugo dvorano v mestu.

Potujočevalne metode se nadaljujejo

Italijanske šolske oblasti razvijajo slovenske starše, naj vpišejo svoje otroke v italijanske šole -- Iredentistični trgovci zahtevajo uvedbo italijanskih davčnih predpisov

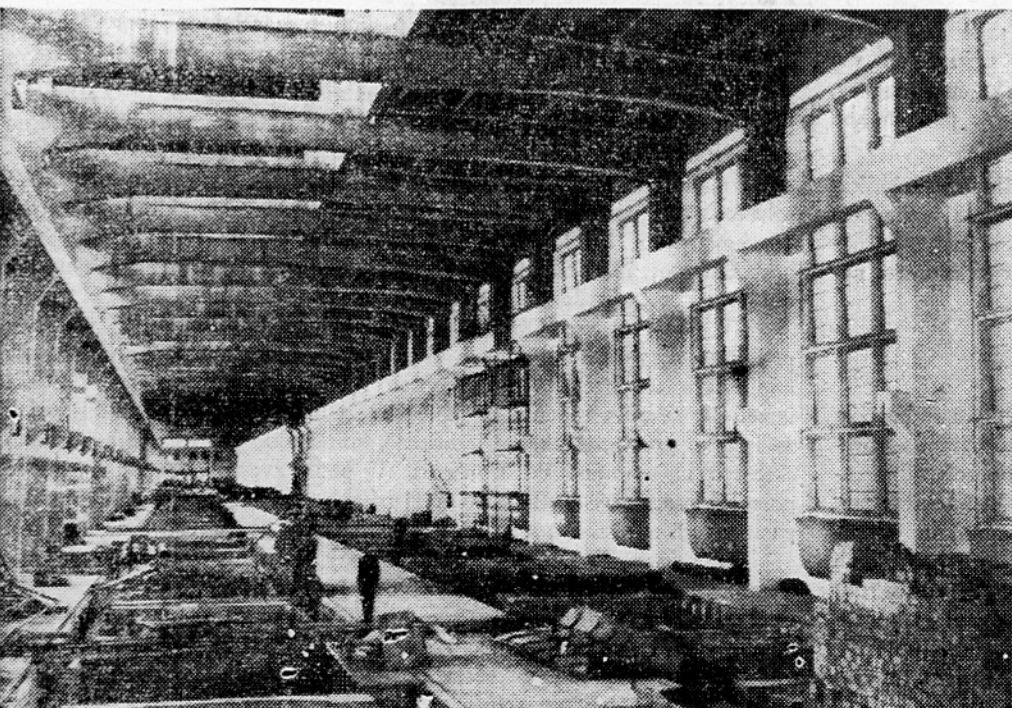
Trst, 27. sept. (Tanjug). Italijanske šolske oblasti v angloameriški coni STO so poslale pred kratkim okrožnico slovenskim staršem v Trstu, v kateri jih pozivajo, naj vpišejo svoje otroke v italijanske šole. Okrožnica je bila uradno poslana nadzornikom za obvezno šolanje in staršem, ki so svoje otroke že vpisali v slovenske šole.

Tržaško združenje trgovcev se je izjavilo sinoči za uvedbo italijanskega zakona o posebnih davčnih postavkah za industrijska podjetja v angloameriški coni STO. Na podlagi določb tega

zakona bi vsa industrijska podjetja plačevala davek po številu zaposlenih delavcev in uslužbencev.

Današnje tržaško časopisje ugotavlja, da bo uvedba teh določb v angloameriški coni STO povečala brezposelnost in zadelala mala industrijska podjetja, ki zaradi primitivnih proizvodnih sredstev zaspustujejo relativno mnogo delavcev in uslužbencev.

Zahteva tržaških trgovcev je uvod v podobne zahteve iredentističnih gospodarskih podjetij v Trstu.

Montažna dela v tovarni aluminija v Strmišču naglo napredujejo. — Na sliki: pogled v 450 m dolgo dvorano za elektroizlovo, v kateri bomo pridobivali iz glinice aluminij

Delo občinskih ljudskih odborov

V Bovecu so dobro začeli

V času reorganizacije naše ljudske oblasti, in sicer ob ukinitvi krajevnih ljudskih odborov ter ustanovitvi občinskih ljudskih odborov, je bilo o tej zadevi na Bovškem precej razpravljano.

V začetku delo občinskega odbora ni bilo najbolje, kajti odborniki so videli oblast le v administrativnem aparatu. Niso se zavedali tega, da so pravi oni kot zastopniki ljudstva odločilni činitelji.

V Preboldu rešujejo vse važne zadeve na zborih volivcev

Občinski ljudski odbor Prebold je imel v preteklem tednu po vseh svojih območjih zbere volivcev, prve po ustanovitvi novega občinskega ljudskega odbora Prebold, ki je nastal iz 3 bivših KLO.

Zbor volivcev v Mariji Reki, kot izrazito hribovitemu predelu te občine, je bil dobro obiskan. Volivci so se zanimali, kako bo s popravilom ceste, katero je razdrila voda ob zadnjem neurju.

Volitve članov skupščin okrajnih (mestnih) zavodov za socialno zavarovanje, ki bodo na področju ljubljanskega zavoda za mesto in okraj dne 19. oktobra t. l., drugod pa 26. oktobra t. l., so po čl. 6 uredbe o ustanovitvi teh zavodov in o njihovem začasnem financiranju neposredne.

PISMA VREDNIŠTVU

O BARAKI JESENIŠKEGA KOLPORTERJA

V torkovski številki »Ljubljanskega dnevnika« se je neki popotnik spotalnik ob 74 let staroga raznašalca časnikov Vrban Rinka. Res je, da je njegovica utica premanjša in tako viden in prometni kraj neprimerna in da mož ni več mlad ter da ni vedno lepo obrat in počasen, a je pošten, vreden, vsega spoštovanja vreden mož, ki prodaja vse liste in tudi tistega, v katerem je bil napaden.

OB RAZPISU NATEČAJA ZA OTROSKE IGRAČE

Pred kakim mesecem je bil v dnevem časopisu razpisan natečaj za izdelavo otroških igrac. Prav nujno je že bilo, da smo se lotili tudi tega stvarja. Če pomislimo, da je otroku igrača pravzaprav delovni predmet, s katerim se ukvarja in mu posveča ves svoj čas, nam tudi ne more biti vseeno, kakšne so te igrače.

ki jim mestna občina Bovec še dokaj časa ne bo kos in je v tem oziru vezana na investicije, ki bi jih dobila od države. Pri gospodarskem svetu je v splošnem opaziti, da se ta najbolj zanima za gospodarstvo, turizem in gostinstvo ter živinorejo.

Te dni so po vseh bovških vaseh tudi prvi zbori volivcev, na katerih razpravljajo o novem dnevem sistemu ter o domači problematiki (o gozdovih, sečnji drv, odpravi koz in podobnem).

Dan pionirskih iger v Kranju

Pionirski svet »Center sever« ima v Kranju ima zadnje časa polne roke dela. V teku so organizacijske priprave za Dan pionirskih iger, ki bo 11. in 12. oktobra v počastitve VI. kongresa KPJ.

Pionirski svet »Center sever« ima v svojih sekcijah 70 članov pionirske organizacije. Z novim šolskim letom se je število članov v posameznih sekcijah še povečalo in dnevno prihajajo nove prijave.

Ljubljanski sindikati žele neposredne volitve v skupščine zavodov socialnega zavarovanja

Zanimivo pa je pri tem omeniti željo ljubljanskih sindikatov, naj bi bile tudi letošnje volitve že neposredne. Ljubljanski dnevnik, 24. IX. 1952.

Uvaževaje razmere, ki ima o njih pravo sliko naše politično in državno vodstvo, veli namreč prehodni predpis člena 39 iste uredbe, da volijo člani prvih skupščin v podjetjih z delavskimi sveti, člani teh svetov za ves kolektiv, dalje sindikalno organizirani člani ostalih kolektivov in v organizacijah upokojeneciv članjenji prejemniki invalidnin in pokojnin, ki se udeležijo volitev sorazmerno številom zavarovancev, ki jih zastopajo.

Dr. Ivo Štepihar

Na vse to smo hoteli opozoriti z neprikritim priznanjem, da je želja ljubljanskih sindikatov razumljiva in utemeljena, zlasti pa je izraz prvirčnosti demokratični osnovi socialistične domovine.

Ne bilo bi pa prav, prl kratkem času, ki preostaja za tehnično plat izvedbe volitev, trpeti nejasnosti ali dvomnosti. Da pritegnemo samo eno tehnično vprašanje: drugačno je število glasovnic, če bodo v podjetjih z delavskimi sveti volili samo člani teh svetov za ves kolektiv, in drugačno je, če bi se uresničila izražena želja. Glasovnice pa je treba dati v tisk, in sicer za vsako volilno enoto z druzgimi besedilom, ker se kandidature držijo samo ene volilne enote, pa naj bodo potem po posamezne kandidature ali seznam kandidotov.

PRED VI. KONGRESOM KPJ

V. mestna partijska konferenca v Mariboru

Partijske organizacije se morajo otresli drobnega praktičističnega dela in poprijeti vodilno vlogo pri vodstvu in ideološki vzgoji množic

V petek je bila v Mariboru V. mestna partijska konferenca, kateri so poleg 379 delegatov prisostvovali član CK KPS tov. Potrč in mnogi gostje iz mariborskih kolektivov in ustanov. Iz poročil in razprav, ki so trajale do večera, je bil razviden znaten napredek, ki so ga partijske organizacije napravile v času od lanske konference.

Priloge so obravnavali najvažnejša vprašanja iz poročila, ki ga je o delu mestne partijske organizacije dal sekretar Vlado Majhen, ki je navajal značilnosti dela in pomanjkljivosti v življenju osnovnih partijskih organizacij. V svojem poročilu je tov. Majhen posebno opozorjal na dva problema, ki se pojavljata v zvezi z delavskim upravljanjem podjetij in jima bodo morale mariborske partijske organizacije posvečati več pozornosti, to je, doseči čimtesnejšo povezanost delavskih svetov s celotnimi kolektivi in zainteresirati delavske svete za komunala vprašanja.

Dnevna poročila o odprtih partijskih sestankih v naši proizvodnji nam v pripravi na VI. partijski kongres kažejo, kako velik pomen predstavljajo ti sestanki za naše delavce v proizvodnji. Delo partije, smer njene dela in hotenja se na teh sestankih tolači tudi nepartijski članom delovnega kolektiva, prav na teh sestankih pride med njimi še do tesnejšega stika, razumevanja in sodelovanja.

Posamezni delegati so kritično ocenjevali pomoč, ki so jo njihove organizacije dajale delavskemu svetu in upravnim odborom. V mariborskih tekstilni tovarni je bila po mnenju delegata ta pomoč prešibka, tako da je bil delavski svet čisto samo orodje upravnega odbora brez samostojnega odločanja.

Partijska organizacija v Mariboru doslej je dosegla nekaj uspehov, vendar pa bo to še vedno njihova osnovna naloga. Lani je izmed 34.000 zavarovancev iskalo zdravniško pomoč 12.000 raznih poškodovancev, ki so se ponestrčili pri delu.

Tudi ženskemu vprašanju in vzgoji otrok je dala konferenca svoj poudarek. Delegatka iz Mariborske tekstilne tovarne je govorila o odnosu nekaterih podjetij do sprejemanja ženske delovne sile in poudarila, naj bi bila v tem pogledu merodajna le posredovalnica za delo, ki ima najboljši pregled o položaju tistih, ki iščejo službo.

Dr. Ivo Štepihar

Protitankovske puške naše vojske so odličan izdelek naše vojne industrije

strednjih šolah pa 4,6%. Ta odstotek je enak pri delavcih kakor pri nameščencih in je večji tam, kjer je zaposlen le eden izmed staršev.

Na konferenci je govoril tudi član Politbiroja CK KPS tov. Potrč o metodah sovjetskega kominformističnega delovanja v zahodnih državah, o partijskem delu, ki mora temeljiti na pravilnem idejnem boju, pri katerem se je treba izogibati vulgarizmu.

V novi mestni komite so delegati izvolili 24 članov, izvolili pa so tudi 10 delegatov za VI. kongres KPJ in z navdušenjem pozdravili izvolitev tov. Borisa Kidriča za delegata Maribora.

Partija ustvarja nov lik vzgojitelja

Z odprtega partijskega sestanka na Tehnični srednji šoli v Ljubljani

Komaj se je dobro začelo novo šolsko leto, je osnovna partijska organizacija na Tehnični srednji šoli pripravila dobro organiziran in uspeh partijski sestanek, ki bo gotovo zapustil globoko sled v vzgojnem delu na Tehnični srednji šoli v Ljubljani.

Dnevna poročila o odprtih partijskih sestankih v naši proizvodnji nam v pripravi na VI. partijski kongres kažejo, kako velik pomen predstavljajo ti sestanki za naše delavce v proizvodnji. Delo partije, smer njene dela in hotenja se na teh sestankih tolači tudi nepartijski članom delovnega kolektiva, prav na teh sestankih pride med njimi še do tesnejšega stika, razumevanja in sodelovanja.

Vzgojiteljska problematika je gotovo na svoj način povsod svojska, gotovo pa je to problematika, ki zanima in zadeva vsakega izmed nas, saj je prav od vzgojne dejavnosti in čuječnosti odvisno, kakšna bo naša mladina in kdaj bomo v novi socialistični ureditvi dobili tudi tiste novega, socialističnega človeka, svobodnega tradicije misticizma, buržoazne lažimorale, spon in predsodkov.

Če še do danes v tem tudi na Tehnični srednji šoli ni bilo vse prav, je gotovo, da se bo po tem odprtem partijskem sestanku na šoli še marsikaj spremenilo.

Zivahna diskusija je namreč povsem pravilno podčrtala: Mladina ne dela napak, za katere ne bi bili odgovorni njeni vzgojitelji.

Trije jubileji Osemdesetletnica ustanovitve društva Glasbene Matice

Letos praznuje naša Glasbena Matica trojni jubilej: osemdesetletnico ustanovitve društva, sedemdesetletnico ustanovitve glasbene šole in šestdesetletnico pevskega zbora z rednimi koncerti.

imata največ zaslug deželni blagajnik in knjigovodja Fran Ravnihar in Fran Drenik. Prvi razgovori glede ustanovitve G. M. so bili na Drenikovem vrhu pri Rožniku in v Gameljnih pri Ljubljani, kjer je bil Fr. Ravnihar na počitnicah. Tja so prihajali Valenta, Drenik in Jentl, kovali načrte in snovali pravila za bodočo glasbeno društvo. Nato se je pripravljali odbor pomnožil, poleg navedenih so vstopili v odbor še: A. Nedvč, A. Foerster, V. Bučar, P. Grasselli, D. Zagar, dr. K. Bleiweis, S. Stegnar in A. Gutman. Ta odbor je vladil predložil pravila, ki so bila potrjena 7. junija 1872. Še pred ustanovitvijo je stopil pripravljali odbor v stik s češko »Hudebnou Maticeo« v Pragi, z zagrebškimi »Kolome« in s »Slovenskim pevskim društvom« na Dunaju. Takoj je odbor začel nabirati poverjenike in člane s pozivom, da »misli društvo objavljati dobre slovenske kompozicije za cerkev, šolo in dom in razpisovati darila za najboljša domača glasbena dela, nabirati po vsej slovenski zemlji rodne pesmi in skrbeti za to, da se te pesmi v lepo urejeni zbirki nã svedlo dajo, osnovati glasbeno knjižnico, napravljati glasbene produkcije in utemeljiti na Slovenskem po možnosti pevske glasbene šole«.

Pozneje so dodali še nalogo, da smora G. M. s časom delati na to, da se ustanovi v Ljubljani višji glasbeni zavod, t.j. konservatorija. Tako idealni in dalekovidni so bili naši predniki, vendar smo morali čakati na ta zavod polnih 47 let. Ustanovni občni zbor Glasbene Matice je bil 25. septembra 1872 ob priliki 1. vseslovenske učiteljske skupščine v Ljubljani. Dobro so se zavedali, da bo sodelovanje učiteljstva v največjo korist za nadaljnje društveno delo. Za prvega predsednika G. M. je bil izvoljen Fr. Ravnihar, kar je ostal dolgo dobo 26 let. Zvečer pred občnim zborom je bil 24. sept. 1872 koncert s sodelovanjem učiteljstva. Skromni so bili začetki novega glasbenega društva, brez vsakih gmotnih sredstev, v večni borbi za obstoj. V prvih letih niti ni imela lastnih društvenih prostorov, saj so bile celo odborove seje po raznih gostilnicah, v prostorih Narodne čitalnice in v zasebnih stanovanjih. V prvem društvenem letu je stela G. M. 30 poverjenikov in 134 članov, v 2 letih se je dvignilo število na 22 ustanovnih in 239 letnih članov. Ze leta 1873 je izdala G. M. prve muzikalije in sicer A. Nedvčove samospel »Zelje« in po en moški četverospel Fr. Gerbiča, Ant. Foersterja, dr.

Gustava Ipavca in A. Nedvča. Leta 1874 je razstavila na dunajski svetovni razstavi vse do tlej izdane slovenske skladbe. Ta zbirka je bila začetek društvenega arhiva kot zrealo slovenske narodne glasbe. Leta 1886 je pričela Glasbena Matica izdajati Ant. Foersterjevo klavirsko šolo, ki je izšla v štirih zvezkih in v poznejših letih v skupni nakladi 6175 izvodov. G. M. je izdala v tisku 66 skladb tega odličnega našega skladatelja, med njimi tudi njegovo »Gorenjski slavček«. Z velikanskim trudom in brezprimerno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo je rasla in se razvijala G. M. v svojem težkem, z velikimi inanci in kulturnimi borbami združenem delu, in tako dočakala svoj častiti jubilej — osemdesetletnico svojega obstoja. Glasbena Matica kot odlična kulturna ustanova je bila ves čas hrbenica slovenske glasbene umetnosti. Kot koncertno, glasbenoorganizatorno, šolsko in založniško društvo si je pridobila toliko in takšnih zaslug, da bodo ostale trajno zapisane na najbolj častnih straneh slovenske kulturne zgodovine. Velikanska, večkrat prav fanatična navdušenost naših prvotnih delavcev izza časov Vorjeha Valente in Frana Ravniharja do današnjih dni je dvignila Glasbeno Matico na stopnjo enega najodličnejših slovenskih umetniških zavodov. Rudolf Dostal

France Mihelič, Partizan

no zelo melodiozna in dramatsko razgibana ter zadobiva zlasti v zadnjem času med Verdijevimi deli na evropskih odrih vedno večjo veljavo. V nji je več pevsko in igralsko hvaležnih partij, od katerih bi naslovno pel na našem odru Milan Pihler. Z odhodom Pie in Pina Mlakarja v ponovni stalni aganzma k Münchenski Operi je v vodstvu našega baletnega ansambla nastala velika vrzel, ki je ne bo kmalu mogoče enakovredno nadomestiti, vendar je vodstvu Opere le uspešno, dogovoriti se z Mlakarjem, da se bosta v drugem delu sezone vrnila za nekaj časa v Ljubljano in bosta v naši Operi pripravila novo baletno predstavo. Delo še ni dokončno določeno, verjetno pa bo uprizarjen klasični balet »Delibes« »Copelia«, ali pa trije krajši baleti ameriških modernih komponistov »Gershwin«, »Dukelskega« in »Aaron Coplanda«, ki so bili v načrtu že preteklo sezono, a ni bilo mogoče za njihovo uprizaritev pravočasno dobiti orkestrski material. Od prejšnjih uprizaritev bo Opera z deloma novo zasedbo obnovila Gotovečevega »Era z onega sveta« z D. Čudnom in M. Mlejnikovo oz. M. Polajnarjevo v glavnih vlogah in Beethovnovoga »Fidelio« z V. Gerlovičeva oz. M. Skenderovičeva v partiji Leonore. Razen tega bo Opera ponovila vse lanske pove uprizaritve in večino predstav lanskega repertoarja. V tej sezoni bo še pomemben in redek jubilej, pedesetletnica umetniškega delovanja nestorja slovenskih opernih pevcev Julija Beteta in tridesetletnica umetniškega delovanja tenorista Svetozarja Banovca.

monta — J. Lipušček, Pedrila — Sv. Banovec in Osmna — L. Korolec in D. Merlak. »Beg iz seraja«, ki ga je naša Opera že večkrat z uspehom uprizarila, je zgodnje Mozartovo delo, napisano pred »Figarovo svatbo«. »Čosi fan tutte«, »Don Juanom« in »Carobno piščaljo«, vendar še odločno kaže bodisi: z igrivostjo ali vedrino ali z glasbeno lahkonostjo poznejšega mojstra in je pevecem kot vsaka Mozartova glasba trd oreh. Besedilo (Bretzner-Stephanie, slov. prevlad Nika Stritofa) je v vsebinskem in oblikovnem oziru sicer pomanjljivo, a ima vendar nekaj prav živahnih in komičnih prizorov in je v Stritofovem prevodu nekoliko boljše od originala. Naša Opera, ki je v zadnjih letih uprizarila nekaj odličnih uprizaritev Mozartovih del in posvečena nasloni veliko srčno imenovanemu komornemu repertoarju, je prepričana, da je Mozart še vedno najboljša šola za pevce in izvajalce, na drugi strani pa ve, da prihajajo Mozartove opere tudi pri našem obstojstvu bolj in bolj do prave veljave. V tem smislu bo »Beg iz seraja« gotovo najprimernejši uvod v novo, jubilejno sezono. —cc.

NOVA SEZONA V LJUBLJANSKI OPERI

Pretekla sezona ljubljanske Opere je zaznamovala bogato delo in pomembne uspehe te vidne slovenske kulturne ustanove. Predvsem je treba poudariti povečane de-

delo, povezano ansambelsko igranje in tudi iskanje novih poti naših inscenatorjev. Vse to so odlike, ki so tudi v znatni meri prišle do izraza pri novih uprizaritvah pre-

la popularno slovensko ljudsko opero, Foersterja »Gorenjski slavček«, ki je eno izmed prvih domačih opernih del iz tega časa (premierja je bila 30. X. 1896) in je od teh tudi najbolj uspešno, saj je na našem odru doživelo že lepo štiri 92 predstav. Za letošnje jubilejno uprizaritev tega dela bo Opera posvetila njegovi čim boljši pripravi svoje najboljši moči. Premiera bo po repertoarnem načrtu po novem letu.

Kot druga premiera po »Begu iz seraja« bo ob koncu oktobra nova uprizaritev Dvořakove »Kusalka«, s katero bo debutiral kot režiser slušatelj Akademije za igralsko umetnost Edvard Reboj, kateremu bo ta režija diplomsko delo. Glasbeno vodstvo predstave bo imel dirigent Samo Hubad, načrte za novo sceno pa je pripravil akad. slikar Maks Kavčič. V naslovni vlogi bo prvič nastopila Vilma Bukovčeva, prav tako prvič bo pel princ Miro Brajnik, tujo knežino Vanda Gerlovičeva in Matija Skenderovič, povodnega moža pa novoorganizirani basist Danilo Merlak in L. Korolec. V glavnih vlogah bodo alternirali tudi vsi prvi solisti iz prejšnjih zasedb.

Kot tretja premiera v mesecu decembru bo prvič na našem odru in v Jugoslaviji uprizarjena »Berška opera« angleškega skladatelja Benjamina Brittena. Ta opera, od drama, ki jo je v originalu napisal l. 1919 John Gay, je v kasnejšem razdobju doživela več dramskih, oz. tudi glasbenih predelav, od katerih je bila pred dobrih desetletjem najbolj znana predelava nemškega pisatelja Bertaha Brechta in skladatelja Kurta Weilla, ki jo je l. 1937-38 z uspehom uprizarilo tudi naše dramsko gledališče. Za razliko od te predelave, ki je sicer zelo efektna, a je tako v dejanju kakor še bolj v glasbi zelo modernizirana, saj je napisana v jazzovskem stilu, je Britten ohranil prvotno dejanje kakor tudi stare, originalne glas-

bene motive, ki jim je dal samo modernejšo instrumentalno obliko. Uprizaritev za operni ansambel ne bo lahka naloga, saj je v delu poleg številnih glasbenih točk tudi obilo proze, ki je operni pevcem niso toliko vajeni, vendar bo za občinstvo vsekakor zanimiva novost. Uprizaritev bodo pripravili dirigent Samo Hubad, režiser Hinko Leskovič in inscenator Maks Kavčič, v glavnih vlogah pa bodo nastopili: Drago Čuden in Polde Poleneč, Ladko Korolec, Vekoslav Janko in Samo Smerkolj, Bogdana Smitarjeva, Mila Kogejeva, Manja Mlejnikova in novoorganizirana mezzosopranska Cvetka Ahlin-Souček.

Nadaljnji dve premieri bosta novi opozoritvi Puccinijeve »Madame Butterfly« in Gounodovega »Fausta«. V prvi bosta pel naslovno partijo sopranistki Vilma Bukovčeva in Vanda Gerlovičeva, v »Faustu« pa glavno sopransko partijo Vilma Bukovčeva in Matija Skenderovičeva. V ostalih glavnih partijah bo deloma stala, deloma nova zasedba; zadržaj naj navedemo le, da bo Mefista pel Danilo Merlak, v tej partiji pa bo tudi češke gosvotal prvak reške Opere Milan Pihler.

Kot šesta premiera bo uprizarjeno delo modernejšega glasbenega značaja, komična opera Richarda Straussa »Kavalir z rožic«. Dejanje obravnava s tipično dunajskim humorjem dunajsko plemiško družbo iz časov Marije Terезije. V glavnih vlogah bodo nastopili: Ladko Korolec, Nada Vidmarjeva, Vanda Gerlovičeva, Manja Mlejnikova, Bogdana Smitarjeva, Fr. Lupša, Samo Smerkolj, naslovno vlogo kavalirja pa bo pela Cvetka Ahlin-Součkova. Kot premiera v Ljubljani še ne izvajane italijanske operne dela je v načrtu določena Verdijeva opera »Simone Boccanegra«, vendar uprizaritev še ni zagotovljena, ker v Jugoslaviji za to opero ni na razpolago orkestrskega materiala, Opera je glasbe-

André Chemier, prizor iz zadnjega dejanja

lovne napore vsega ansambla, saj je ljubljanska Opera poleg šestih kvaliteten premier v tej sezoni izvedla še štiri pomembna gostovanja, ki so po svojem uspehu vsekakor dokazala, da je umetniška raven zavoda na dostojni, celo mednarodni višini. Vse kritike o »Trubadurju«, »Traviatu« in »Luizi« v Pulju, o »Luizi«, »Desetem bratu«, »Don Kihoru« in »Danini« v Skoplju, o »Desetem bratu« in »Luizi« v Beogradu in o »Vragu na vasi« ter »Danini« v Avstriji; pričajo, da gre ljubljanska Opera specifično umetniško pot in da ima v vrstah svojega ansambla številne visoko kvalitetne umetnike. Poleg pevskih in glasbenih odlik uprizaritev so kritiki zlasti s priznanjem ocenili zlost ansambla, podrobno in uspešno režijsko

tekle sezone: v Verdijevem »Falstafu«, Puccinijevi »Bohème«, Giordanovem »Andréu Chénieru«, D'Albertovi »Niživi«, Sutermeisterovi »Romeo in Julija« in Lhotkovem baletu »Vrag na vasi«. Razen teh šestih premierskih uprizaritev je Opera iz preteklih sezon ponovila dve baletni in devet opernih del in s tem izvedla 187 predstav, ki jih je videlo 116.431 obiskovalcev. Nova sezona 1952-53, ki jo bo Opera odprla v sredo, dne 1. oktobra s premiero Mozartovega »BEGA IZ SERAJA«, bo jubilejna in v znamenju proslave šestdesetletnice ustanovitve slovenske Opere, katere zgradba je bila odprta 29. septembra 1892. V okviru tega jubileja bo Opera v letošnji sezoni ponovno na novo uprizarila

Založba Mladinska knjiga objavlja, tja bo žirija za podelitev četrte Levstikove nagrade za knjige, izišle v tem letu, naslednja: za leposlovje so v žiriji književniki: Mile Klopčič, Miško Kranjec in Ivan Potrč kot član redakcije Mladinske knjige; za ilustracijo: dr. Karel Dobida, akademski slikar Gojmir Anton Kos in Rudi Gorjup kot član redakcije; za poljudno znanstveno literaturo: dr. Jovan Hadži, dr. Lavo Cermelj in Trček Ciril kot član redakcije. Nagrade se bodo razdelile ob koncu letošnjega leta. Za nagrade je določen skupni znesek 250.000 din.

Prizor iz mladinskega filma »Kekec«

Razgovor o filmskem festivalu v Benetkah

Letošnjega filmskega festivala v Benetkah se je udeležila Jugoslavija s tremi filmi: z dvema dokumentarnima (»Slike iz Loškega pogorja« in »Njegoš«) in z umetniškim filmom za mladinu »Kekec«. Na festivalu je film »Kekec« prejel kot najboljši film za mladinu prvo nagrado. Jožeta Galeta, režiserja nagradnega filma, smo naprosili, naj nam pove za naše bralce nekaj besed o festivalu v Benetkah.

Jožeta Galeta, režiser filma »Kekec«

Kako je bil organiziran letošnji festival v Benetkah in kateri pomembni filmi so bili prikazani na njem? Benški filmski festival je praznoval letos svojo dvajsetletnico. S tem hočem reči, da ima festival v Benetkah in da so najdaljšo zgodovino in da so vsi drugi festivali po svojem postanku mlajši, med njimi tudi zelo popularni in pomembni festival v Cannesu. Benški festival je danes še vedno najbolj obiskan in po svojem spo- redu še vedno najboljši filmski

festival v Evropi. To lahko trdimo zlasti za zadnja leta, od 1947, ko je filmska produkcija v Evropi znova močno oživela. V dvajsetih letih je bilo v Benetkah trinajst filmskih festivalov, od teh se jih je naša država udeležila štiri: 1947 z dokumentarnim filmom »Mladina grad«, leta 1949 z umetniškim filmom »Zofka« in enim dokumentarnim, 1951 s filmom »Decek Mitja« in letos z mladinim filmom »Kekec« in dva dokumentarna filma. Letošnji festival je bil med vsemi dosedanjimi nedvomno najbolje organiziran in po svojem programu tudi najbolj obsežen. Sodelovalo je petindvajset držav. Vse festival je bil razdeljen na tri oddelke: na dokumentarni in znanstveni (tretji na benškem festivalu), na mladinski (četrti) in umetniški (trinajsti). Po vsem tem je lahko razvidno, da je bil letošnji festival v Benetkah po svoje razsežnosti izreden in prav tako pa tudi po svoji organizaciji, ki je bila resnično na višini. Druga in pomembnejša stran tega festivala pa je vsekakor kvaliteta filmov, ki sem jih imel priložnost videti in o njih slišati sodbe znanih filmskih strokovnjakov. Reči moram, da je bil festival po tej strani samo povprečen in da ni izpolnil pričakovanj. Predvsem je razočarala novost, s katero so nekateri filmski ustvarjalci skušali prerediti film: dialog, ki ni bil težiče filmski. Ti filmi so igralsko sicer uspešni, vendar niso prinesli nič novega in so publiko v glavnem samo dolgočasili. Od teh naj omenim najboljše, angleški barvni film po Oscarju Wildu: »Važno je imenovati se Ernest«. Od množice ostalih bom zabeležil samo

najznačilnejše: Zelo dober je bil ameriški film »Carreia«, ki ga je režiral znani ameriški režiser Wyler in v katerem sta igrala Anglež Lawrence Olivier (pri nas znan po svojem »Hamletu«) in Jonifers Johns. Ta film spada med najboljše na festivalu. Nadvse zanimiv, čeprav za gledalce nekoliko utrudljiv, ker je trajal skoraj tri ure, je bil japonski film »Galantna gospa O'Harua«. Film je narejen po literarnem delu iz 17. stol. in prikazuje težavno življenjsko pot mladega dekleta. Omenim naj še en film. In sicer nemški film »Grešna meja«. Film prikazuje nemško mladino, ki se je izgubila v črnoborjazstvu, današnje nemško mladino, ki nosi v sebi še vse posledice nacizma. Film je sicer veren prikaz življenja mladine v sodobni Nemčiji, vendar pa je vsa ta stvarnost prikazana v filmu s tolikšno grobozostjo, da sta ga odklonila prav zaradi tega publika in tisk. Posledice nacizma se nedvomno kažejo tudi v režiserju in igralcih, kakaj drugače ni mogoče razumeti brutalnosti, ki jo ta film v tolikšni meri izkazuje. V splošnem lahko trdim, da je današnji nemški film na dokaj nizki stopnji.

Na festivalu je bilo tudi nekaj tako imen. surrealističnih filmov, zlasti iz Amerike, An-

glije in Zahod. Nemčije. Med njimi je bil najboljši in najbolj zanimiv ameriški film »Pot skozi Brazilijo«. Ti filmi niso sicer nikakva novost, so pa po svoje zelo zanimivi in presenečajo v prvi vrsti s svojo nevadnavno in izredno uporabo svetlobe, ki daje filmu posebno značilnost. Za filme te vrste je tudi značilno, da so jim bili potrebni komentariji.

Preden končam svoj odgovor na prvo vprašanje, naj omenim še nekaj pomembnejših zanimivosti, ki so spremljale letošnji festival v Benetkah. In to predvsem nekakšno revijo italijanskega filma od začetka (1905) italijanske filmske proizvodnje pa do leta 1934. Ta pregled je bil zelo zanimiv in navdušujoč. Dokazal je visoko kvaliteto italijanskega filma, zlasti v razdobju nemega filma. V Benetkah so letos — naj še povem — prvič uporabili televizijo, tako da ste gledali nekatero filme tudi izven dvorane. — Ob času filmskega festivala pa sta bila v Benetkah tudi glasbeni festival in festival igralskih akademij. Zdaj pa bi Te prosil. če mi poveš še nekaj besed o »Kekecu«. Kakšna je bila na festivalu konkurenca? Imel sem smolo. Na festival sem dospel prav tisti dan, ko so se podeljevale nagrade. Toda

to sem zvedel šele naslednjega dne in hkrati tudi veselo in pričakovano vest, da je naš »Kekec« prejel nagrado kot najboljši mladinski film za mladinu od enajstega do štirinajstega leta. In tako se je zgodilo, da so pri podeljevanju nagrad zamenjali iskali nagradence in da so nagrado (srebrnega benškega leva) izročili Jugoslovonom samo simbolično. Naslednjega dne pa nas je povabil k sebi podpredsednik festivala Luigi Molino, nam čestital in na kratko orisal potek festivala. Pri tem sprejemu je bil tudi direktor festivala dr. Giulio Pradela. Oba sta se izrazila navdušeno pohvalno o našem filmu. Luigi Molino je dejal, da je »Kekec« zmagal v zelo ostri konkurenci. To je film mednarodnega značaja, brez ozko nacionalne psihologije — film, ki ga bo nemara želela slediti vsaka publika in vsaka država. Posebej pa je še podčrtal skrbno pripravljeno italijanski komentar k filmu.

Za prvo nagrado so se borili predvsem trije mladinski filmi. Italijanski film »Angeli e certrie« (Luxfilm) in ameriški »Za vse je prostorac« (proizvodnja Warner Bros). Oba filma, italijanski in ameriški, sta bila zelo dobra, vendar je naš »Kekec« v tolikšni meri navdušil mlado publiko, ki je do zad-

nega kottička napolnila dvorano, da je — lahko bi rekli — prav to izredno navdušenje nagnilo tehnično v prid »Kekecu«. Konec filma je bil sprejet z dolgotrajnim poskramjen. Naj navedem v ilustracijo nekaj stavkov iz kritike znanega italijanskega filmskega kritika Montefoschia, ki jo je 26. avgusta objavil v rimskem listu Il Momento: »Film »Kekec« resnično... odgovarja temu, kar lahko smatramo kot primerno za mladinski film. Vsak del filmskega dogajanja je obdelan z lahko roko, vendar z notranjo poglavitvijo in s pravo poezijo, delikatno in čisto poezijo, kot je potrebno, kadar se govori mladini... Bleščeča in jasna fotografija lepo odgovarja zahtevam filmskega jezika... Igro smo občutili kot resnično in skladno s svojim okoljem in dogajanjem... Ob spontanem poskramjenju ob koncu filma smo lahko ugotovili, da tak način filmskega pripovedovanja služi lahko kot formula pri bodočih filmih za mladinu. Torej odkrito dovršeno delo, ki ga štejejemo med najboljše.«

Po vsem tem lahko rečem, da je uspeh »Kekeca« na letošnjem festivalu v Benetkah v veliki meri prispeval k dejstvu, da je v Italiji in tudi drugod močno naraslo zanimanje za našo filmsko produkcijo. M. S.

